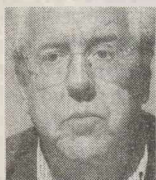

Πολιτική εγκλωβισμένη στο παρελθόν

Ποιος μπορεί να πιστέψει ότι τα προσεχή χρόνια ένα κόμμα του επιπέδου ακόμα και του 35%, κάνοντας αυτοδύναμη ή σχεδόν αυτοδύναμη κυβέρνηση ελέω εκλογικού νόμου και έχοντας αντίθετα ως είδησι όλα τα υπόλοιπα κόμματα, θα μπορέσει να καθοδηγήσει την Ελλάδα μέσα στην κρίση και μετά, στην εθνική ανασυγκρότηση; Και όμως αυτή είναι η φιλοδοξία του νέου μικρού δικομματισμού ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ. Και όμως αυτή είναι η υπόδειξη που προέρχεται από ποικίλα κέντρα και ΜΜΕ τα οποία προκαταβάλλουν το δίλημμα «Σαμαράς ή Τσίπρας». Τα κίνητρα της υπόδειξης ποικίλλουν. Είναι προπαγάνδα που καλλιεργείται από τις ενδιαφερόμενες, δηλαδή από κύκλους της ΝΔ ή του ΣΥΡΙΖΑ, ο

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΥΓΑΡΗ

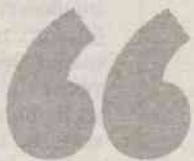
φαίνεται να έχει ξεχάσει τελείως τώρα που έγινε ψιλοβαθύ ΠαΣοΚ τι έσερνε η Αριστερά στον δικομματισμό όταν ήταν μικρή. Είναι παραδοχή που γίνεται στο όνομα του ρεαλισμού και της προετοιμασίας προσαρμογής των ανωμένων και μεμονωμένων συμφερόντων στην υποτιθέμενη νέα κατάσταση. Είναι αυτοεγκατάλειψη και υποταγή στο μοιραίο όταν το δίλημμα προβάλλεται ή υπονοείται από αυτούς που θα έπρεπε να το αποτρέψουν - τις δυνάμεις και το πολιτικό προσωπικό του λεγόμενου κεντροαριστερού «τρίτου πόλου».

Το ερώτημα όμως παραμένει. Μπορεί ένας νέος δικομματισμός ως τρόπος διακυβέρνησης να εξασφαλίσει την αναγκαία πολιτική σταθερότητα και να διαμορφώσει το κατάλληλο πολιτικό περιβάλλον ώστε να ξεδιπλωθεί μια μεσοπρόθεσμη εθνική στρατηγική ανασυγκρότησης όπως έχει ανάγκη η Ελλάδα; Η πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή για την πρόταση δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ εικονογράφησε την απάντηση. Και ήταν αρνητική. Ήταν η απόδειξη των παθογενειών του νέου πολιτικού - κομματικού σκηνικού που οικοδομείται μέσα στην κρίση. Ή μάλλον παρά την κρίση, γιατί προφανώς το νέο σκηνικό αναπαράγει όλες τις αδυναμίες του μεταπολιτευτικού δικομματισμού σε ευτελέστερο επίπεδο, και με πολύ πιο επικίνδυνα χαρακτηριστικά.

Για να το πούμε αλλιώς, η οικονομία και η κοινωνία προσπαθούν να πάρουν τη «στροφή», να ανασυνταχθούν μέσα στην κρίση, να ξανακάνουν τα σχέδιά τους ενόψει της μεταμνημονιακής εποχής, αλλά η πολιτική παραμένει εν πολλοίς εγκλωβισμένη στις συμπεριφορές και στις ρουτίνες του παρελθόντος. Σαν να έχει τις πολυτέλειες της εποχής της ευημερίας. Την αδράνεια και την αναβολή των αναγκαίων διαρθρωτικών αλλαγών. Την αδυναμία επίτευξης μιας ελάχιστης συναίνεσης στον ορισμό του προβλήματος, αν όχι των λύσεων. Την συγκάλυψη της προγραμματικής γύμνιας με την υπεριδεολογικοποίηση και την επίριψη της ευθύνης πάντα σε κάποιους άλλους «κακούς». Τον απόλυτο αρνητισμό της εκάστοτε αντιπολίτευσης. Τον

πολυτικό λόγο που σήμερα έχει πάρει εμφυλιοπολεμικές διαστάσεις. Όταν με το καλό περάσει η οξεία φάση της κρίσης της ευρωζώνης, θα μπορέσουμε να καταλάβουμε καλύτερα τις διαφορές στον τρόπο που χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Ιρλανδία αντιμετώπισαν τη δοκιμασία. Θα βρούμε ανάμεσα στις αιτίες το διαφορετικό μέγεθος της κρίσης, τη διαφορετικότητα των οικονομικοκοινωνικών δομών, τα λάθη της «θεραπείας» και άλλα τέτοια. Ασφαλώς όμως θα βρούμε και την αδυναμία του ελληνικού πολιτικού - κομματικού - μιντιακού συστήματος να ανταποκριθεί στις έκτακτες συνθήκες μιας εθνικής καταστροφής όπως είναι η χρεοκοπία.

Το επικίνδυνο είναι ότι οι αδυναμίες αυτές έχουν εγγραφεί στο DNA του νέου κομματικού συστήματος. Προέκυψε από τον «εκλογικό σεισμό» του 2012 εκφράζοντας, όπως ήταν φυσικό, τον ριζοσπαστικό συντηρητισμό εκείνης της φάσης: την αγανάκτηση και την οργή για την ευμερία που χάθηκε. Κατά τούτο αποτελεί τον επίλογο της προ της κρίσης Ελλάδας και όχι την ατμομηχανή της μελλοντικής. Γι' αυτό οι συμπεριφορές και οι αντιλήψεις του μεγαλύτερου μέρους του νέου κομματικού προσωπικού παραμένουν καθηλωμένες στο παρελθόν. Βεβαίως τα κομματικά συστήματα εξελίσσονται. Πολλές όμως φορές με ιδιαίτερα προβληματικό τρόπο και εξαιρετικά υψηλό κόστος. Στην παρούσα φάση, το ερώτημα αφορά πρωτίστως τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και τη ΝΔ. Οι θιασώτες ή οι υποταγμένοι στο αναπότρεπτο του νέου μικρού δικομματισμού ελπίζουν στην «εξημέρωση» του ΣΥΡΙΖΑ. Ποντάρουν στην εμφανή επιθυμία των «προεδρικών» να κυβερνήσουν και θυμούνται την προηγούμενη «εξημέρωση» του ΠαΣοΚ στην περίοδο 1977-1981. Έχουν γραφτεί τόσα για τη διαφορά του τότε ΠαΣοΚ από τον τωρινό ΣΥΡΙΖΑ, του Αντρέα Παπανδρέου από τον Τσίπρα, των τότε συνθηκών από τις τωρινές, ώστε είναι περιττό να τα επαναλάβουμε εδώ. Αλλάωστε η πλήρης απουσία θέσεων είναι έκδηλη, μέχρι σημείου να μην έχει αποφασίσει αν θα κάνει οικονομική πολιτική με το ευρώ ή τη δραχμή. Το μόνο που ίσως αξίζει να θυμίσουμε είναι ότι και τότε το κόστος

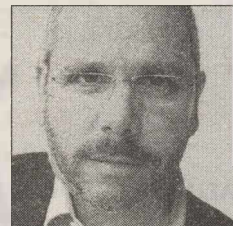
Μπορεί η συγκρότηση του «τρίτου πόλου» να γίνει με όρους μαζικής πολιτικής διαδικασίας, με σεβασμό στις ευαισθησίες των υπαρχόντων σχηματισμών, αλλά με σαφή κοινή πρόθεση να παραχθεί κάτι νέο; Αυτό είναι το μόνο πολιτικό στοίχημα για τον χώρο

προσαρμογής του ΠαΣοΚ δεν ήταν καθόλου αμελητέο. Χωρίς η διαπίστωση να εξαντλεί τον σύνθετο απολογισμό που θα χρειαζόταν να κάνουμε για τη δεκαετία του '80, παραμένει το γεγονός ότι η Ελλάδα το 1985 κατέληξε σε μια μίνι δημοσιονομική χρεοκοπία και ότι προς το τέλος της περιόδου είχε συσσωρευτεί ένα επικίνδυνο δημόσιο χρέος. Από την άλλη, θα πρέπει επίσης να θυμίσουμε ότι η ΝΔ του Κωνσταντίνου Καραμανλή ιδρύθηκε το 1974 με μια νέα αυτογνωσία στεκόμενη αυτοκριτικά σε σχέση με το παρελθόν της ως ΕΡΕ. Δεν έχουμε δει κάτι ανάλογο στη σημερινή ΝΔ ως προς τις ευθύνες της για τη χρεοκοπία, και η παράλειψη δεν προδικάζει ασφαλώς μια αναγεννημένη συνείδηση των ευθυνών της ως πυλώνα του νέου μικρού δικομματισμού.

Κοντολογίς, το υπό διαμόρφωση νέο πολιτικοκομματικό σκηνικό αν παγιωθεί, κινδυνεύει να λειτουργήσει σαν βαρίδι, αν όχι σαν νάρκη, στην πορεία της χώρας προς την ανασυγκρότηση. Να προσφέρει ασθενείς, ανασφαλείς και αναποτελεσματικές κυβερνήσεις που θα διαχειρίζονται στην καλύτερη περίπτωση διακεκομμένες περιόδους αναμικτικής ανάκαμψης. Αρκεί αυτός ο κίνδυνος για να ανακόψει την τάση προς τον νέο μικρό δικομματισμό; Ασφαλώς όχι. Χρειάζεται οι πολίτες να έχουν μπροστά τους εναλλακτικές δυνατότητες. Το λένε στις δημοσκοπίσεις. Κρατούν χαμηλά τα δύο πρώτα κόμματα, ενώ ένα σεβαστό ποσοστό δηλώνει την ελπίδα του σε κάτι νέο. Υπό όρους και μεγάλες δυσκολίες, το νέο μπορεί να προέλθει από τον ευρύτερο κεντροαριστερό χώρο που θέλει να διατηρήσει την αυτονομία του από τη ΝΔ και τον ΣΥΡΙΖΑ. Η κοινωνική βάση υπάρχει. Υπάρχει το κοινωνικό ΠαΣοΚ που δεν ψήφισε ΠαΣοΚ αλλά και δεν ενσωματώθηκε ακόμα στον ΣΥΡΙΖΑ. Υπάρχει ο κόσμος της ευρύτερης δημοκρατικής Αριστεράς. Υπάρχει ο χώρος του φιλελεύθερου Κέντρου. Λείπει η πολιτική πρωτοβουλία από τα πάνω. Το ΠαΣοΚ, η ΔΗΜΑΡ, τα πολιτικά πρόσωπα του χώρου φαίνονται εγκλωβισμένα σε μια τροχιά παρακμής που κινδυνεύει να εξελιχθεί σε αποσάθρωση. Ο κίνδυνος όμως δεν φαίνεται να κεντρίζει το ένστικτο αυτοσυντήρησης, πόσω μάλλον την επιθυμία ανάληψης ευρύτερων πρωτοβουλιών. Γιατί ο «τρίτος πόλος» δεν μπορεί να γίνει σαν οργανωτική συγκόλληση μηχανισμών, ούτε σαν διεύρυνση των υπαρχόντων κομμάτων με «συνεργαζόμενους». Δεν έχει νόημα κάθε κόμμα και κομματίδιο να φτιάχνει τη δική του «Κεντροαριστερά», ούτε σχήματα τύπου «ΠαΣοΚ και συνεργαζόμενοι», «ΔΗΜΑΡ και συνεργαζόμενοι».

Μπορεί η συγκρότηση του «τρίτου πόλου» να γίνει με όρους μαζικής πολιτικής διαδικασίας, με σεβασμό στις ευαισθησίες των υπαρχόντων σχηματισμών, αλλά με σαφή κοινή πρόθεση να παραχθεί κάτι νέο; Αυτό είναι το μόνο πολιτικό στοίχημα για τον χώρο. Αν όχι, τα άλλα θα τα αναλάβουν πράγματι ο Σαμαράς και ο Τσίπρας.

Ο Γιάννης Βούλγαρης είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ

ΤΟΥ Δ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εποχή πολιτικής αγριότητας

ΛΟΙΠΟΝ - γιατί ξαφνικά τόση εμπάθεια; Κανονικά, σε χώρες που έχουν περάσει από εμφύλιες συγκρούσεις, το πολιτικό προσωπικό, οι αρθρογράφοι και οι δημόσιοι διανοούμενοι αποφεύγουν την οξύτητα. Το κλασικό παράδειγμα είναι η Ισπανία. Τι συμβαίνει στην Ελλάδα - τη στιγμή που έχουμε ζήσει και Εμφύλιο και Δικτατορία - και γιατί ο δημόσιος διάλογος έχει εκτραχυνθεί σε βαθμό που να τρομάζει;

ΥΠΑΡΧΕΙ, φυσικά, η εξήγηση της Κρίσης. Τα οικονομικοκοινωνικά φαινόμενα είναι ακραία. Δεν θα μπορούσε ο δημόσιος λόγος και διάλογος να μείνει ανεπηρέαστος από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Υπάρχουν όμως και κάποιοι παράγοντες εξωπολιτικοί που τοποθετούνται στο πεδίο της κοινωνιολογίας της επικοινωνίας και δίνουν εξηγήσεις.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ διάλογος έχει επηρεαστεί από τρεις παράγοντες.

ΠΑΡΑΓΩΝ ΠΡΩΤΟΣ: η τηλεόραση όπου πολιτικοί και δημοσιογράφοι συγκρούονται με ζητούμενο τις εντυπώσεις σε ένα γήπεδο χωρίς κανόνες. Ο ένας μιλάει επάνω στη φωνή του άλλου, ανεβάζοντας τόνους λες και πρόκειται για καβγά οδηγών στην άσφαλτο. Τα τελευταία χρόνια τον τόνο δίνουν όλο και περισσότερο οι φωνακλάδες.

ΠΑΡΑΓΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΣ: το Διαδίκτυο. Μόνο στην Ελλάδα ο χώρος αυτός έχει καταληφθεί από ανώνυμα μπλογκ που λειτουργούν με όρους γκραφίτι. Κανείς δεν ξέρει ποιος γράφει στον ηλεκτρονικό τοίχο. Το περιεχόμενο των μπλογκ δεν υπόκειται σε κανόνες. Είναι καθαρά συκοφαντικό και όλα επιτρέπονται. Κανείς δεν έχει ασχοληθεί με τη ρύθμιση του χώρου αυτού που λειτουργεί υπεράνω Δικαιοσύνης αφού οι σέρβερ είναι συνήθως εκτός χώρας άρα και δικαιοδοσίας των δικαστηρίων. Όλοι διαβάζουν μπλογκ που έχουν εξελιχθεί σε πολιτικό πορνό του χειρίστου είδους.

ΠΑΡΑΓΩΝ ΤΡΙΤΟΣ: η ποδοσφαιροποίηση της δημόσιας ζωής. Το ποδόσφαιρο αποτελεί υπόδειγμα «προχωρημένου» τομέα μαζικού ενδιαφέροντος που λειτουργεί εκτός νόμου. Τραμπουκισμοί μεταξύ παραγόντων και παικτών, στρατοί οργανωμένων οπαδών, τσαμπουκάδες στα αποδυτήρια και επεισόδια στον αγωνιστικό χώρο συνδυάζονται με ένα νέο εκρηκτικό στυλ αθλητικογραφίας. Από τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους στα κόμματα η απόσταση δεν είναι μεγάλη. Για την ακρίβεια, το ποδόσφαιρο πάει να δημιουργήσει πολιτική σχολή - κάτι που χειροτερεύει αν λάβει κανείς υπόψη τη διάσταση της επιχειρηματικότητας.

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, Διαδίκτυο και ποδόσφαιρο είναι επιταχυντές, ενώ μετακινούν διαρκώς τα όρια ως προς το τι επιτρέπεται. Τι δηλαδή μπορείς να πεις και τι μπορείς να κάνεις. Με συγκριτική αναφορά στους χώρους αυτούς αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα ότι αυτά που έχουμε δει στη Βουλή ή σε δηλώσεις ή σε δημόσιες αντιπαραθέσεις απκούν την ατμόσφαιρα και, κυρίως, τη βιαιότητα αυτών των χώρων. Το κοινό στοιχείο μεταξύ τηλεόρασης, Διαδικτύου και ποδοσφαίρου είναι ότι δεν υπακούουν σε κανόνες. Κάτι που δεν είναι άσχετο με την υπέρπουσα αγριότητα της ελληνικής πολιτικής. Αγριότητα που τρομάζει...